

Norske arkitekters
landsforbund

Josefinesgate 34, 0351 Oslo
nal@arkitektur.no

Oslo, 18.0

Høringsvar – Høring av temaer til bevaringsstrategier

Vi viser til mottatt høringsbrev og medfølgende høringsnotat der vi er invitert til å komme med merknader. Norske arkitekters landsforbund (NAL) er en fagideell medlemsorganisasjon for arkitekter i Norge med utdanning på universitetsnivå tilsvarende mastergrad eller sivilarkitekt. NAL takker for muligheten til å gi innspill og berømmer det sterke fokuset på utadrettet arbeid og samarbeid med ulike typer aktører i det overordnede rammeverket for bevaringsstrategier, herunder gjennom nettverk.

Bevaringsstrategiene skal bidra til et bredt spekter av *tilnærminger, samarbeidsformer og virkemidler* benyttes for å bevare et mangfold av kulturmiljøer, og at disse videre skal danne grunnlag for kunnskap, opplevelser, bruk og engasjement i et mangfoldig og inkluderende samfunn.

RA viser til overordnede føringer for samfunnsutvikling, bærekraft og engasjement. NAL er i hovedsak enige i utfordrings- og mulighetsbildet, men vil legge til at tilgang på arkitektfaglig kompetanse i flere instanser vil være en viktig faktor for å lykkes med flere av bevaringsstrategiene, og for å ivareta hele bredden i bevaringsarbeidet.

Det er behov for å styrke samarbeidet mellom utdanningsinstitusjonene for arkitektur og kompetansemiljøer for tradisjonshåndverk og byggeskikk. NAL ønsker også velkommen det sterke engasjementet for oppfølging av Europarådets rammekonvensjon om kulturarvens verdi for samfunnet, og arbeider aktivt med å styrke den offentlige samtalen om kulturarv og dens betydning for menneskers identitet, tilhørighet, livskvalitet og helse.

NAL anerkjenner Riksantikvarens viktige rolle og betydningen av det antikvariske perspektivet på våre bygde omgivelser for en bærekraftig samfunnsutvikling. Alle de seks foreslåtte bevaringsstrategiene vurderes som samfunnsmessig betydningsfulle og faglig interessante. Likevel mener NAL samarbeid for å nå målene må tillate ulike tilnærminger og verdioppfatninger.

Bevaringsstrategi for kulturmiljøers bidrag til sirkulærøkonomi og ombruk

Bevaringsstrategien for kulturmiljøers bidrag til sirkulærøkonomi og ombruk må finne svar på hvordan de stadig strengere energikravene til bygg skal håndteres i byggforvaltningen. Omfattende rehabiliteringer defineres som hovedombygging og utløser krav om å følge teknisk forskrift (TEK). For å oppfylle kravene i TEK blir det gjennomført tiltak som truer kulturminneverdien i bevaringsverdige bygg mer enn nødvendig. NAL erfarer at dagens

regelverk innebærer betydelige utfordringer, og at det må søkes dispensasjoner fra gjeldende regelverk for å gjennomføre tiltak det er bred politisk oppslutning om.

Det bør undersøkes i hvilken grad TEK fremmer eller hemmer sirkulærøkonomi og ombruk i bygg, anlegg og eiendomsbransjen, og hvordan TEK kan tilpasses for å bedre ivareta kulturminneverdier. NAL mener det bør vurderes å utarbeide en egen TEK for rehabilitering, som kan tilrettelegge for prosjektering og gjennomføring av ombrukstiltak. NAL vil gjerne samarbeide med Riksantikvaren, Statsbygg og Grønn byggallianse om å finne gode svar på denne «klimafloken».

Det er nærliggende å peke på EUs reviderte bygningsenergidirektiv som nå er under behandling, og skal innføres gjennom EØS-avtalen som del av EUs Grønne giv. Forslaget som nå er til behandling innebærer krav om at private og offentlige yrkesbygg oppnår minst energiklasse E innen 2027 og D innen 2030, og tilsvarende energiklasse for boligbygg innen henholdsvis 2030 og 2033. Unntak fra kravene kan tilpasses for spesifikke deler av bygningsmassen, og opp til 22 % av boligbygg fram til 2037.

Vernede kulturminner er unntatt fra kravene, og det er presisert at renoveringer alltid skal gjennomføres i henhold til gjeldende nasjonale og internasjonale standarder, herunder Venezia-charteret av 1964. De enkelte medlemslandene anmodes imidlertid om å utvikle egne kriterier for bygg med særskilt historisk eller arkitektonisk verdi, men som ikke er underlagt vern, for å oppnå høyest mulig energistandard i lys av hva som er teknisk, funksjonelt og økonomisk mulig samtidig som bygningens karakter ivaretas. Bevaringsstrategien må gi svar på hvordan Riksantikvaren vil håndtere kravene som her foreslås innført gjennom EØS-avtalen.

Bevaringsstrategien bør også undersøke hva kulturminner tåler av nye tekniske installasjoner og utbedringer av bygningsdeler, spesielt der det er ønske om å etablere nye funksjoner i eksisterende bygg. Videre bør det arbeides med holdninger for å utvikle en praksis involverer slike avveininger i prosjekter hvor det er relevant.

Annet

Det er svært positivt at Riksantikvarens prioriteringer er i henhold til kartleggingene av hvilke kulturminner som har høyest tapsandel. Det er også veldig positivt at RA vil se kulturminnene i sine funksjonelle og samfunnsmessige sammenhenger. NAL vil her understreke behovet for å se funksjonene i sammenheng også med hverandre, og at den enkelte sammensetninger eller konfigurasjoner av funksjoner og formål er av interesse i seg selv. Det har dessuten betydning for kulturmiljøenes karakter at flere funksjoner kan opprettholdes for bruk side om side.

NAL ser fram til det videre arbeidet med å konkretisere de seks enkelte bevaringsstrategiene som verktøy for bevaring og samordning av innsats.

Med vennlig hilsen
NAL, Norske arkitekters landsforbund

Kai Reaver, Fagsjef

Kari Bucher, Generalsekretær